

15/06/2026 ΑΠΟ

Βάσος Δασκαλάκης, Οι ξεριζωμένοι. Διήγηση ενού χωριάτη, Εκδόσεις Τόπος

«Τα μέσα μας ήταν φτωχικά και με τον θάνατο του πατέρα μου δεν μπορούσε πια να γίνει λόγος για γυμνάσια και σπουδές {...}. Και σε κανένα-δυο μήνες, αντί για γυμνάσια και για μεγάλες ζωές, βρισκόμουν στο Λαύριο, παραγίος στο εργοστάσιο της εταιρείας των μεταλλείων» αφηγείται ο ίδιος ο **Δασκαλάκης** το 1938 σε μια συνέντευξή του. Έχασε νωρίς τη μητέρα του και μόλις λίγα χρόνια αργότερα τον πατέρα του, άρχισε να εργάζεται στα μεταλλεία Λαυρίου ήδη από την ηλικία των 13 χρόνων, ένας μικρός εργάτης σε μια εποχή όπου δεν υπήρχε ούτε υποχρεωτική εκπαίδευση, ούτε και εργατική νομοθεσία που να προστατεύει τα ανήλικα από την εργασία. Έμαθε νορβηγικά στην πορεία της ζωής του, γνώρισε τον Νορβηγό συγγραφέα και μετέπειτα Νομπελίστα Κνουτ Χάμσουν με τον οποίο

συνδέθηκε με φιλία και μετέφρασε το βιβλίο του Η Πείνα, ένα εκ των σπουδαιότερων βιβλίων της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Δεν μετέφρασε όμως μόνο τον Χάμσουν αλλά και άλλους πολλούς, όπως για παράδειγμα τον Χένρικ Ίψεν, λόγω των νορβηγικών που γνώριζε. Με λίγα λόγια, ήταν πιο γνωστός ως μεταφραστής παρά ως πεζογράφος και τον άλλο.

Ένας ξεχωριστός Έλληνας συγγραφέας και μεταφραστής που αγγίζει τις ψυχές και τις καρδιές μας

Είχε στενή φιλία με τον **Φώτη Κόντογλου**, ο οποίος τον εκτιμούσε ιδιαίτερα ενώ ανήκε επίσης στον κύκλο διανοουμένων, Νίκου και Γαλάτειας Καζαντζάκη, Κώστα Βάρναλη, Μάρκου Αυγέρη και άλλων πολλών. Αυτός εν ολίγοις είναι ο συγγραφέας αυτού του μυθιστορήματος, ο οποίος μάλιστα στο τέλος της ζωής του συμμετείχε και στην Εθνική Αντίσταση. Η έκδοση αυτή ανήκει σε μια σειρά των **εκδόσεων Τόπος** με τίτλο *Αειθαλή*, βιβλία που πράγματι όσα χρόνια και αν περάσουν τα φύλλα των σελίδων τους θα λάμπουν και οι καρποί της γνώσης τους θα σκορπάνε αφειδώς σε όσους τα διαβάζουν. Ο **Βάσος Δασκαλάκης** είναι γέννημα θρέμμα λογοτεχνικό του ίδιου του εαυτού του, στα νυχτερινά σχολεία όπου φοίτησε έμαθε ξένες γλώσσες, μεταξύ των οποίων και τα νορβηγικά, αργότερα θα εκδώσει λογοτεχνικό περιοδικό με τον Κόντογλου και έτσι με ζέση για τα γράμματα και διψασμένος για μάθηση έρχεται στο σήμερα να μας προσφέρεται σε εμάς τους αναγνώστες. Αυτά τα στοιχεία που μόλις παρέθεσα αλλά και πολλά άλλα που μαθαίνουμε για τη ζωή του είναι μέρος του επιμέτρου στο τέλος της έκδοσης, το οποίο έχει φροντίσει με μεράκι και αγάπη η εγγονή του Ήβη Δασκαλάκη. Ο Δασκαλάκης είναι από εκείνους τους συγγραφείς που πόνεσαν και ιδρώσαν για να μπορέσουν να γράψουν ένα τέτοιο κείμενο βαθιά αυτοαναφορικό και παράλληλα τόσο ώριμο, αληθινό και μεστό, ένα κείμενο βγαλμένο από τα έγκατα της γης, όπως ήταν και η εργασία του.

Κανείς δεν ξεχνά το *Ζερμινάλ* του Ζολά ούτε και το *δρόμο για την Αποβάθρα του Ουίγκαν* του Τζορτζ Όργουελ όπου αμφότεροι περιγράφουν **Δεν** και καταγράφουν τόσο γλαφυρά τις δύσκολες συνθήκες διαβίωσης των ανθρακωρύχων και τις άθλιες συνθήκες εργασίας στις επισφαλείς στοές όπου χιλιάδες εργαζόμενοι στοιβάζονται για να βγάλουν ένα κομμάτι ψωμί. Σε αυτά τα δύο μέρη χτυπούσε η καρδιά της εργατικής τάξης, εκεί που το μεροκάματο είναι συνυφασμένο με την ίδια την επιβίωση, τη ζωή και την αγωνία για το αύριο. Είναι και ο Δασκαλάκης εκεί, όχι για να παρατηρήσει αλλά για να γράψει για τις **συνθήκες εργασίας του ίδιου του εαυτού του** αλλά και των άλλων ανθρώπων μαζί με

εκείνον, αυτών δηλαδή που παλεύουν καθημερινά για ένα κομμάτι ψωμί να ζήσουν και να βγουν ζωντανοί από τα έγκατα της γης. Το προσδόκιμο ζωής τους πολύ μικρό και η υγεία τους εύθραυστη και κλονισμένη, δεν είναι άλλωστε τυχαίο πως ο Δασκαλάκης έφυγε σε τόσο νεαρή ηλικία, τα χρόνια στα μεταλλεία μετρούν διπλά. Η Έλλη Αλεξίου με την οποία νυμφεύτηκε το 1920 στο Παρίσι είχε γράψει για εκείνα τα δύσκολα χρόνια της εργασίας του: *«Στο Λαύριο ο Βασίλης ήταν ένα ανήλικο, πεταγμένο στην αγριότητα της ζούγκλας. Πάλευε η αξιόπρεπη φύση του να υπερνικήσει και να αντιπαλέψει τους απανωτούς μπάτσους του περιβάλλοντος».*

Στους **Ξεριζωμένους** καταθέτει την **ίδια του την ψυχή για όσα πέρασε ο ίδιος με σκληρότητα και πολλές φορές βαρβαρότητα**, ένα αμούστακο παιδί να αναγκάζεται εξ' ανάγκης να δουλέψει ώστε να μπορέσει να επιβιώσει σε μια Ελλάδα φτωχή, μεσοπολεμική και έχοντας δεχτεί το προσφυγικό κύμα. Η ορφάνια του τον οδήγησε αναγκαστικά στα **μεταλλεία του Λαυρίου** και εκεί μπόρεσε και βρήκε ένα κομμάτι ψωμί παλεύοντας στα έγκατα της γης. Για τον ίδιο όλο αυτό το σκληρό αποτέλεσε κομμάτι έμπνευσης για αυτό που διαβάζουμε εμείς σήμερα εκείνος όμως πέρασε δια πυρός και σιδήρου αναγκαζόμενος να εγκαταλείψει το σχολείο και κάθε όνειρο ανέμελης παιδικής ζωής. Είχε όμως μέσα του **ασίγαστο το πάθος για την μάθηση** και για αυτό φοίτησε σε νυχτερινό σχολείο, γνωρίζοντας πως αυτή η δοκιμασία κάποια στιγμή θα λάβει τέλος. Με το πάθος πορεύτηκε, δεν ξέχασε ποτέ όμως από πού και πώς ξεκίνησε τη ζωή του, μέσα στο μαύρο και το σκοτάδι, να γεύεται από νωρίς την σκληράδα και την αγριότητα της ζωής.

Πέρα όμως από αυτό που ζούσε περιγράφει και τον κόσμο που τον περιτριγυρίζει, τους ανθρώπους τους οποίους συναναστρέφεται σαν ένας άλλος Βαν Γκογκ με τους δικούς του Πατατοφάγους. Η εκκλησία ήταν ένα καταφύγιο, ένα απάγκιο για όλους εκείνους τους κατατρεγμένους, για όλους αυτούς τους ξεριζωμένους της ζωής. **Το μυθιστόρημα, σε αντίθεση με άλλα, δεν ήταν πολύ αρεστό γιατί περιέγραφε τη ζωή ως είχε και δεν είχε έρωτες.** Τα λόγια του όμως πηγάζουν από μια ζωή αληθινή, από μια πραγματικότητα ωμή, δίχως ωραιοποιήσεις και δίχως χρώματα, ακριβώς όπως ο ίδιος την έζησε. Γράφει ο ίδιος απευθυνόμενος στον επίδοξο αναγνώστη του: *«Ο αναγνώστης που επιθυμεί να διαβάσει τους Ξεριζωμένους ας ξέρει από πρώτα πως είναι γραμμένοι με αίμα και δάκρια. Όχι με νου και λογική. Αυτά ήρθαν ύστερα. Τα καλά βιβλία έτσι γράφονται. Μ' αυτήν τη σειρά».* Είναι λοιπόν τα λόγια του και ένας φάρος για τον σημερινό αναγνώστη, να διαβάζει τα καλά βιβλία, αυτά που έχουν περάσει μέσα από το δύσκολο δρόμο, τον ανηφορικό, τον δύσβατο.

«Περνούσε ο Φλεβάρης, περνούσε ο Μάρτης, κόντευε να πάει στα μισά κι ο Απρίλης, κι η γης δεν έβλεπε νερό. Το λίγο χορτάρι το 'χε κάψει ο πάγος, τα ζα δεν τα βρίσκανε τίποτα να βοσκήσουν, τ' αμπέλια κι οι ελιές

**καψαλίζονταν, και τα σπαρτά, που είχανε φάει τόσους κόπους και τόσον
ίδρο, γέρνανε αρρωστιάρικα και δεν μπορούσαν να πάρουν απάνω τους»**

Γιάννης Αντωνιάδης

Σπούδασε Ιστορία της Τέχνης και Αρχαιολογία στο Πανεπιστήμιο Paris X Nanterre στο Παρίσι. Είναι κάτοχος Master of Arts in Management and Administration από το Bocconi School of Management του Μιλάνου. Ως ανεξάρτητος Ιστορικός τέχνης ασχολήθηκε με την οργάνωση εκθέσεων σε γκαλερί και χώρους τέχνης με την συμμετοχή αποκλειστικά νέων καλλιτεχνών. Αρθρογραφεί ως κριτικός βιβλίου, διοργανώνει διαλέξεις για τέχνη και είναι ο ιθύνων νους πίσω από το bookfeed. Εργάζεται στο χώρο του βιβλίου και πιο συγκεκριμένα στο Nakas bookhouse της Πανεπιστημίου ως σύμβουλος βιβλίου.

 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ